

Møtebok: Læringsmiljøutvalget (31.05.2018)

Læringsmiljøutvalget

Dato: 05.31.2018

Sted:

Notat:

Saksliste

Vedtaksaker

19/18 Godkjenning av møteprotokoll (25.04.18) og saksliste (31.05.18)	3
20/18 Handlingsplan for studenter med funksjonsnedsettelse	12
21/18 Rutine dokument for Sammen kurs på NHH	19
22/18 Oppdatering fra "code of conduct" gruppen.	21
23/18 Eventuelt LMU	22

Orienteringssaker

5/18 Studiestart	23
6/18 Retningslinjer for LMU	24

GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL (25.04.18) OG SAKSLISTE (31.05.18)

Saksbehandler Brigt Vaage
Arkivreferanse 18/00114-4

Utvalg
Læringsmiljøutvalget

Møtedato
31.05.2018

Utvalgsnr

Forslag til vedtak:

Møteprotokoll og saksliste blir godkjent

MØTEPROTOKOLL

Læringsmiljøutvalget

Dato: 25.04.2018 kl. 12:15
Sted: Kollegierommet
Arkivsak: 14/00042

Tilstede: Therese Sverdrup, Thomas Alexander Molunby, Ina Tobiassen, Kasper Lie Asdal, Ingelin Uthaug, Inger Dagestad, Jorun Gunnerud, Linda Orvedal, Sigbjørn Råsberg, Rønnaug Tveit

**Møtende
varamedlemmer:**

Forfall:

Andre: Astrid Foldal, Seksjonsleder internasjonal seksjon. Sak 14/18.

Protokollfører: Brigt Ove Vaage, Seksjon for utdanningskvalitet

SAKSKART			Side
Vedtaksaker			
13/18	18/00114-3	Godkjenning av møteprotokoll 07.03.2018 og saksliste 25.04.2018	2
14/18	18/00143-7	Mentorordning for internasjonale gradsstudenter	3
15/18	14/00488-20	Utkast til handlingsplan for studenter med funksjonsnedsettelse	4
16/18	18/00269-4	Rutiner og arbeidsplan for kurstilbudet fra Sammen	5

17/18	17/00817-3	Møtedato for høsten 2018	6
18/18	18/00875-1	Eventuelt LMU	7
Orienteringssaker			
4/18	18/00144-3	LMU leder informerer 25.04.18	8

Bergen, 25.04.2018

13/18 Godkjenning av møteprotokoll 07.03.2018 og saksliste 25.04.2018

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Læringsmiljøutvalget	25.04.2018	13/18

Vedtak

Møteprotokoll 07.03.18 og saksliste 25.04.18 er godkjent med en endring, i sak 10/18, møtebehandling, setning 2: «Gruppen har gjennomført en fysisk test med rullestol» endret til «Gruppen har planer om å gjennomføre en fysisk test med rullestol»

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

14/18 Mentorordning for internasjonale gradsstudenter

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Læringsmiljøutvalget	25.04.2018	14/18

Møtebehandling

Astrid Foldal var invitert av LMU for å forklare bakgrunnen for poengsystemet.

Det kom fram i samtaler med studentene at NHHS og prosjektansvarlig ikke kan ta på seg å gjennomføre dette tiltaket. Det ble derimot pekt på MEBA som en aktuell kandidat. MEBA har alt rekruttert 40 studenter som mentor for nye internasjonale gradsstudenter.

Det kom opp et spørsmål om det var nødvendig med et poengsystem når det alt er en mentorordning som ser ut til å fungere. Grunnlaget for å opprette et poengsystem var for å sikre en struktur som er bærekraftig over tid. Dette grunnlaget kan en ikke se er endret selv om en har sikret en god tilgang på mentorer til høsten 2018. LMU ser at gjennom et samarbeid med MEBA kan en klare å få i gang en mentorordning. Studentrepresentantene formidlet under møtet kontakt med leder for MEBA Timofei Kovalev som var positiv til samarbeid. Studentrepresentantene vil presentere konseptet videre til MEBA.

Vedtak

LMU går inn for å opprette en mentorordning for internasjonale masterstudenter. Oppstart høsten 2018. Poengsystem blir behandlet av utdanningsutvalget.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

15/18 Utkast til handlingsplan for studenter med funksjonsnedsettelse

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Læringsmiljøutvalget	25.04.2018	15/18

Møtebehandling

Leder av arbeidsgruppen for handlingsplanen Inger Dagestad gikk gjennom planen punkt for punkt. Dagestad presiserte at delen om fysisk læringsmiljø er konsentrert om servicebygget. Det var mindre justeringer i handlingsplanen underveis som vil bli oppdatert i nytt utkast.

Det ble presisert under gjennomgangen at dette var en handlingsplan spesifikt rettet mot studenter med funksjonsnedsettelse og ikke som en generell universell handlingsplan. Det ble også presisert at bare nye tiltak skal inn i planen, ikke eksisterende rutiner. Med bakgrunn i spesifiseringene utarbeider gruppen en revidert handlingsplan til møtet i juni. Det ble presentert motforestillinger mot spesifiseringene fra Kasper Lie Aasdal der det ble argumentert for at en tiltaksplan bør ha et utgangspunkt i alle studenter, ikke bare de som har en funksjonsnedsettelse.

Under «organisatorisk læringsmiljø» ble det fremmet et behov fra studentrepresentantene for en «si fra kanal» som ikke bare er en varslingskanal, men en kanal som ligner mer på UiO/UiB sin trafikklyskanal. Under diskusjon rundt tema ble det også uttrykt et ønske om at LMU må etablere en intern kanal for å få oversikt over klager på NHH, denne kanalen mangler pr dags dato.

Kostnader ved handlingsplanen som ikke går inn under LMU sitt budsjett må dekkes av aktuell avdeling som har ansvaret for gjennomføring av tiltaket. Ved særskilt behov kan LMU søke om ekstra midler for gjennomføring.

Vedtak

Handlingsplanen for studenter med funksjonsnedsettelse utarbeides med endringer som kom frem i møtet og tas opp på nytt i LMU-møtet i juni for endelig vedtak.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

16/18 Rutiner og arbeidsplan for kurstilbudet fra Sammen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Læringsmiljøutvalget	25.04.2018	16/18

Møtebehandling

Det var bred enighet i LMU at en må få på plass rutiner for oppgavene som kommer som en følge av Sammen kursene.

Vedtak

Arbeidsgruppe ble opprettet for utarbeiding av rutiner og planer for drift av Sammen kurs. I arbeidsgruppen: Brigt Ove Vaage, Ingelin Uthaug, Kasper Lie Aasdal, Rønnaug Tveit og en person fra kommunikasjonsavdelingen. Gruppen skal presentere en rutine/arbeidsplan til LMU møtet i juni.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

17/18 Møtedato for høsten 2018

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Læringsmiljøutvalget	25.04.2018	17/18

Vedtak

Møter høsten 2018:

- Onsdag 29. august, 12.15 – 14.00
- Onsdag 10. oktober, 12.15 – 14.00
- Onsdag 14. november, 12.15 – 14.00

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

18/18 Eventuelt LMU

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Læringsmiljøutvalget	25.04.2018	18/18

Møtebehandling

Eventuelt sak 1: Møte i LMU Juni 2018?

Er det behov for et møte for LMU i juni med bakgrunn i at det er flere arbeidsgrupper i gang med arbeid for LMU?

Orientering sak 1: Kurs om selvmordsfare.

Jorun Gunnerud opplyser om at kurset i selvmordsfare i samarbeid med Bergen Kommune sannsynligvis er utsatt til våren 2019.

Vedtak

Eventuelt sak 1: Det blir satt opp et møte i juni.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

Saknr	Arkivsak	Tittel
4/18	18/00144-3	<p>LMU leder informerer 25.04.18</p> <p>Orienteringer:</p> <p>1: Podcast: kursing i nær framtid, plan for podcast arbeid etter kurs.</p> <p>2: Kort orientering om nye tiltak i studiestarten og om forsøk på nytt konsept med faget inn i studiestarten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - LMU støtter det nye konseptet. - Det blir en diskusjon om studiemestringskurs i studiestarten, en konkluderer med at dette ikke er et behov i første uken, men kan komme på et senere tidspunkt. - I samtalen om endringer av infomøter kom det opp et behov for å diskutere «code of conduct» dokumentet/informasjonen i studiestarten og LMU opprettet en gruppe som skal se nærmere på dette. Gruppen består av: Ingelin Uthaug, Thomas Molby, Marius Hauahei og Therese Sverdrup. Ingelin Uthaug kaller inn til første møte. <p>3: Therese Sverdrup spør om det er behov for et flink nok arrangement våren 2018. Det blir ingen konklusjon i debatten og Therese Sverdrup vurderer om det er hensiktsmessig å gjennomføre arrangementet.</p> <p>4: Av saker LMU bør få publisert i interne kanaler er: 1 Tiltaksplan for universelt læringsmiljø 2 Mentorordningen for nye internasjonale studenter.</p> <p>Det blir også vektlagt at programlederne for BØA, MØA og MRR bør få tilsendt innkallinger og protokoll.</p>

HANDLINGSPLAN FOR STUDENTER MED FUNKSJONSNEDESETTELSE

Saksbehandler Inger Dagestad
Arkivreferanse 14/00488-21

Utvalg
Læringsmiljøutvalget

Møtedato
31.05.2018

Utvalgsnr

Forslag til vedtak:

Vedtak utarbeides i møtet

Bakgrunn:

Vedlagt ligger oppdatert handlingsplan for studenter med funksjonsnedsettelse, etter innspill i forrige møte i LMU.

Generelt om handlingsplanen

Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å utarbeide en Lokal handlingsplan for funksjonshemmede studenter.

Norges Handelshøyskoles strategi

I Norges Handelshøyskoles (NHH) strategi for 2018-2022 står det følgende:

«Verdigrunnlag

Høy kvalitet, solid etisk standard og innsats for felles mål preger all virksomhet ved NHH. Studenter, ansatte og alumni er **engasjerte, åpne** og **ambisiøse**, og brenner for å bidra til positiv endring i samfunnet rundt seg.

(...)

Verdien **åpen** gjenspeiler en rekke forhold som kjennetegner NHH-ere:

- at man er intellektuelt åpen og nysgjerrig
- at man er inkluderende
- at man er internasjonalt orientert
- at man har åpen kommunikasjon, internt og eksternt

Lærings-/studiemiljø: NHH skal tilrettelegge for et inkluderende og godt fysisk og psykisk læringsmiljø hvor man opptrer respektfullt overfor hverandre. Dette inkluderer et åpent og mangfoldig studiemiljø med stor grad av faglig og sosial samhandling mellom alle studenter uavhengig av bakgrunn. NHH skal også sikre et større mangfold av kandidater med hensyn til kjønn, bakgrunn og nasjonalitet. Dette vil både styrke læringsmiljøet og bidra til et bredere rekrutteringsgrunnlag.»

Universell utforming

I regjeringens handlingsplan for universell utforming står det følgende:

«Universell utforming er å utforme produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming».

Begrepet universell utforming kan stå i kontrast til individuell tilrettelegging, og det er viktig å være bevisst på hvilke løsninger som er alle til dels, og hvilke løsninger som krever særiltak for den enkelte.

Det er en målsetting at Statsbyggs arbeids- og publikumsbygg skal være universelt utformet innen 2025.

[https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-handlingsplan-for-universell-utforming-2/id2473299/?q=handlingsplan universell utforming& t dtc=true](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-handlingsplan-for-universell-utforming-2/id2473299/?q=handlingsplan+universell+utforming&t_dtc=true)

Regjeringen skriver in sin handlingsplan for universell utforming (2015-2019)

«Regjeringens visjon er et samfunn der alle kan delta. Et viktig virkemiddel for å oppnå dette er god tilgjengelighet og omgivelser som er trygge og praktiske å bruke. Universell utforming er en samfunns kvalitet med særlig betydning for personer med funksjonsnedsettelse. Det er et mål at samfunnet skal ha plass til alle uavhengig av funksjonsnedsettelse. Likeverd er også like muligheter til utdanning, arbeid og sosialt liv. For å oppnå dette trenger vi skoler, arbeidsplasser, transportmidler, uteområder og tekniske løsninger som flest mulig kan bruke.»

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/handlingsplan-for-universell-utforming/id2472380/>

NHH er dermed pålagt å utforme læringsmiljøet etter prinsipper om universell utforming. Dette innebærer at ta i bruk universell utforming som strategi ved utforming av:

- Fysisk læringsmiljø: Bygninger og uteområder
- Psykososialt læringsmiljø: Det mellommenneskelige forhold, trivsel og samhandling
- Organisatorisk læringsmiljø: System for tilbakemelding og medvirkning - kvalitetssystem
- Digitalt læringsmiljø: Grensegangen mellom læringsprosesser, pedagogikk og teknologi
- Pedagogisk læringsmiljø: Form, innhold og rammer for den pedagogiske aktiviteten som påvirker studentenes læring.

Universell utforming av læringsmiljøet innebærer å utforme dette miljøet på en slik måte at alle studenter som er kvalifisert for opptak kan få utbytte av utdanningen uavhengig av funksjonsnivå og med minst mulig bruk av sær løsninger.

Den nye likestillings- og diskrimineringsloven trådte i kraft 1. januar 2018, og fra 1. januar 2019 må alle nye nettløsninger rettet mot studentene være universelt utformet. Eksisterende nettløsninger rettet mot studentene skal være universelt utformet fra 2021. Dette vil berøre områder som nettsider, e-læringsplattformer, dokumenter, digital eksamen og apper. <http://www.universell.no/fagomraader/universell-utforming/universell-utforming-av-laeringsmiljoe/nye-krav-til-universell-utforming-av-ikt/>

LMU har høsten 2017 utarbeidet en tiltaksplan for å bedre det psykososiale læringsmiljøet, slik at denne handlingsplanen vil ta for seg utforming av fysisk læringsmiljø, organisatorisk læringsmiljø, digitalt læringsmiljø og pedagogisk læringsmiljø.

Funksjonsnedsettelse

FN-konvensjonen om rettigheten til mennesker med nedsatt funksjonsevne definerer mennesker med nedsatt funksjonsevne som blant annet mennesker med langvarig fysisk, mental, intellektuell eller sensorisk funksjonsnedsettelse som i møte med ulike barrierer kan hindre dem i å delta fullt ut og på en effektiv måte i samfunnet, på lik linje med andre.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon forstår funksjonshemming som en konflikt mellom individets forutsetninger og samfunnets krav. Samfunnets vilje til å kompensere og redusere følgene av funksjonshemming er avgjørende for individets livskvalitet. Overordnet er viljen til lovfesting av individets rettigheter, tilrettelegging av sosiale og fysiske miljø samt rettferdig sosial og økonomisk fordeling i samfunnet.

Lovverk

NHH må forholde seg til nytt lovverk som sikrer studenter med funksjonsnedsettelse sine rettigheter i studiesituasjonen. Kort oppsummert gjelder dette:

I **Universitets og høyskolelovens** §4-3 om læringsmiljø, skal institusjonene så langt det er mulig og rimelig, sørge for at læringsmiljøet er utformet etter prinsippet om universell utforming. Man skal i tillegg legge til rette for studenter med funksjonsnedsettelse så langt det er mulig og rimelig. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium.

Lov om offentlige anskaffelser

§ 6 Livssyklus kostnader, universell utforming og miljø. Statlige, kommunale og fylkeskommunale myndigheter og offentligrettslige organer skal under planleggingen av den enkelte anskaffelse ta hensyn til livssyklus kostnader, universell utforming og miljømessige konsekvenser av anskaffelsen.

Plan- og bygningsloven har vedtatt prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak

Likestillings- og diskrimineringsloven

Kapittel 3

§ 17 Universell utforming

§ 21 Rett til individuell tilrettelegging for elever og studenter

Arbeidsmiljøloven

Kapittel 1, § 1-6. Personer som ikke er arbeidstakere

Kapittel 13 Vern mot diskriminering

Dagens situasjon og tiltak for et universelt utformet læringsmiljø

Fysiske læringsmiljø

Fysisk læringsmiljø er utforming og bruk av bygninger og fysiske omgivelser slik at det fremmer læring og læringsaktiviteter.

NHHs bygningsmasse består av nybygg og eldre bygningsmasse. Nybygget ble åpnet høsten 2013 og skal tilfredsstillende kravet til universell utforming.

NHHs hovedbygg (1963-bygningsmassen), dette gjelder høyblokken, lavblokkene og aulaen, skal rehabiliteres. Rehabiliteringen skal gjennomføres i perioden 2019 – 2020/2021. I denne rehabiliteringen vil det bli tatt hensyn til universell utforming.

I eldre bygg er det enda ikke krav om universell utforming på like linje som det er i nye bygg. Fra 2025 vil kravet om universell utforming også gjelde den eldre bygningsmassen, og tiltakene i denne handlingsplan vil bringer oss nærmere dette.

Tiltak i eldre bygningsmasse	Frist	Ansvarlig
Alle skal komme inn overalt og ikke minst til studentenes arrangementer		
Blinkende lys når brannalarmen går i Servicebygget + Nybygg.	Desember 2019 – Det er innhentet anbud	Leder for Seksjon for eiendomsforvaltning
Taktil skilting ved auditorium.	Juni 2019	Leder for Seksjon for eiendomsforvaltning
Talesystem i heis. Det er talesystem i nybygget og kan oppgraderes i servicebygget	Juni 2019	Leder for Seksjon for eiendomsforvaltning
FM-basert løsning for personer med hørselsnedsettelse i alle større auditorium (lydforsterking som i Jebsen sentret) Det er anskaffet ambulerende utstyr i Aula og Aud. Agnar Sandmo. Det vil bli satt opp utstyr i Aud Jan Mossin.	Desember 2018	Leder for Seksjon for eiendomsforvaltning
Trappemarkører i Servicebygget	2020	Leder for Seksjon for eiendomsforvaltning
Dører som er for tunge pr i dag som må tilpasses rullestolbrukere		
Studentkantinen (dørene ved inngang fra korridor ved Akademika og Karl Borch)	Desember 2018	Leder for Seksjon for eiendomsforvaltning
Dør rett frem fra heisen i kjelleretasjen i studentenes lokaler	Desember 2018	Leder for Seksjon for eiendomsforvaltning
Lesesal og PC-rom i servicebygget	Desember 2018	Leder for Seksjon for eiendomsforvaltning
Opplæring		
Opplæring av etasjevakter hvordan EVAC stolene fungerer	Fast opplegg til brannvernkurs for etasjevakter	Brannvernleder/HR

Organisatorisk læringsmiljø

Organisatorisk læringsmiljø omhandler systemer for tilbakemelding og medvirkning, og skal sikre studentenes medvirkning i prosesser som har innvirkning på studentenes totale læringsmiljø.

Tiltak	Frist	Ansvarlig
Utarbeide nettsider der studenter kan gi tilbakemelding om læringsmiljøet.	2019	Rektorat
Gjennomgang av og arbeid med funn om læringsmiljø i Studiebarometeret og utarbeide forslag til tiltak.	Annen hvert år	LMU / Programledere / Rektorat
Gjennomgang av og utarbeide forslag til tiltak etter gjennomføring av tilfredshetsundersøkelsen ved NHH.	Annen hvert år	LMU / Programledere / Rektorat
Gjennomgang og utarbeide forslag til tiltak etter SHOT undersøkelsen som kartlegger studentenes helse og trivsel, med hovedvekt på psykososiale forhold.	Hvert fjerde år	LMU / Programledere / Rektorat

Digitalt læringsmiljø

Ny likestillings- og diskrimineringslov trådte i kraft 1. januar 2018, og fra 1. januar 2019 må alle nettløsninger rettet mot studenter være universelt utformet. Eksisterende nettløsninger rettet mot studenter skal være universelt utformet fra 2021. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-06-21-732>

Forskrift om universell utforming av IKT-løsninger stiller krav om at nettsider må oppfylle 35 av 61 suksesskriterier i standarden Retningslinjer for tilgjengelig webinnhold (WCAG) 2.0.

<https://www.difi.no/fagomrader-og-tjenester/universell-utforming>

Tiltak	Frist	Ansvarlig
Nettsider ved NHH er utviklet universelt utformet - og tilrettelagt for det - blant annet med utgangspunkt i WCAG 2.0 og Difi sine minimumskrav til oppfylning av disse	Kontinuerlig	Kommunikasjons- og markedsavdelingen / Innholdsprodusent
Oppfylle krav til teksting av videoer. https://uu.difi.no/krav-og-regelverk/losningsforslag-web/video	1. jan. 2021.	Kommunikasjons- og markedsavdelingen / Innholdsprodusent
Elektroniske dokumenter må kunne leses av studenter og av tekniske hjelpemidler for lesing av tekst jamfør Difis veileder for universell utforming av elektroniske dokumenter	Kontinuerlig	Kommunikasjons- og markedsavdelingen / Innholdsprodusent
NHH benytter Canvas – LMS og WiseFlow – Digital vurdering. Det må følges opp at disse programmene er universelt utformet.	Kontinuerlig 6	Studieadministrativ avdeling

Pedagogisk læringsmiljø

Pedagogisk læringsmiljø omhandler den pedagogiske aktiviteten som påvirker studentenes læring. Dette berører utforming av mål, innhold, aktiviteter og vurderinger. Alle skal kunne ta del i undervisningen og ha et best mulig utbytte av denne.

Når det gjelder tilrettelegging, er det studenten selv som må ta kontakt med Studieadministrativ avdeling for å søke om tilrettelegging. Mange studenter med funksjonsnedsettelse ønsker ikke at funksjonsnedsettelsen skal være et tema. De ønsker å være en NHH student på lik linje med alle de andre NHH studentene, ved faglige aktiviteter, men også i utenomfaglige aktiviteter, som er en viktig del av det å være student ved NHH. Dermed er det ekstra viktig å skape en universell utforming for at alle skal ha like muligheter og ikke diskrimineres.

Studenter med funksjonsnedsettelse kan søke om spesiell tilrettelegging på eksamen. Tilrettelegging av eksamen kan mellom annet være ekstratid, hviletid, bruk av PC, sitte i eget eksamenslokale eller heve/senkepult.

Tiltak	Frist	Ansvarlig
Informasjon til nye og eksisterende studenter om hvilke muligheter for tilrettelegging som finnes, på nettsider og i informasjonsmateriell og i informasjonsmøter.	Kontinuerlig	Studieadministrativ avdeling
Studenter som har fått innvilget bruk av tilpasset grupperom, kan selv få booke grupperom via TimeEdit	31.12.2018	Studieadministrativ avdeling
Gjennomføring av introduksjonskurs om bruk av audiovisuelt utstyr til forelesere	Kontinuerlig	Ansvarlig for utdanningsteknologi
Bruk av mikrofon i undervisning, i auditorium der mikrofon finnes, og gjerne spør om mikrofonen er stilt riktig inn.	Kontinuerlig	Kurs/emneansvarlig
Forelesere skal alltid gjenta spørsmål fra studentene før de svarer på dem.	Kontinuerlig	Kurs/emneansvarlig
Bevisstgjøring av fagansatte om universell utforming, f.eks.: Universell utforming peker på disse punktene: <ul style="list-style-type: none"> • Fornuftig kontrast og skriftstørrelse i forelesningsnotater • Bruk skrifttyper uten seriffer (Arial, Verdana, Helvetica) • Blokkbokstaver, kursiv og understreking gir dårligere lesbarhet. 	Kontinuerlig	Programledere / Rektorat
Vurdere tilrettelegging av undervisning eller vurdering for studenter med spesielle behov	Ved henvendelse fra student innen gitte frister	Studieadministrativ avdeling/kursansvarlig

RUTINEDOKUMENT FOR SAMMEN KURS PÅ NHH

Saksbehandler Brigit Vaage
Arkivreferanse 18/00269-5

Utvalg	Møtedato	Utvalgsnr
Læringsmiljøutvalget	31.05.2018	21/18

Forslag til vedtak:

Skriv inn forslag til vedtak

Bakgrunn:

Arbeidsgruppa har hatt eit møte. Arbeidet er ikkje heilt ferdig så LMU får ein rapport på framgang så langt. Ferdig arbeidsplan vil bli utarbeida til bruk i løpet av juni.

Viktige avklaringar som må på plass/er på plass:

1. Viktig for arbeidsgruppa at det blir ein kontaktperson på NHH som også har praktisk ansvar for å få gjennomført kurs og rådgiving. Denne personen kan gjerne vere knyta til servicesenteret sidan dei har tilgang til å booke rom og alt har kontakten i høve med rettleiing og karriererettleiing.
2. Saman ser det som meir hensiktsmessig at NHH sjølv har påmelding til kursa sine, og det er også det vanlege i andre institusjonar som nyttar Saman sine tilbod.
3. Kontaktperson frå Saman er avklart: Idar Nestaas
4. Kommunikasjonsrutinar blir utarbeida av kommunikasjonsavdelinga og NHHS' informasjonsansvarleg i samarbeid. Resultatet skal leggest til det samla rutinedokumentet.

Systemskildring/ arbeidsoppgåver

Møte med Saman for å fastsette dato på kurs for heile neste år i desember. Diskutere tilbakemeldingar på kurs og aktuelle nye/endra kurstilbod osb. Dato for haustkurs kan eventuelt avklarast på eige møte i slutten av vår semesteret, eller over e-post. Ansvar: NHH/Saman, NHH kontaktperson kallar inn til møtet.

Promotering:

-

Påmelding:

- System for påmelding og oppfølging av påmelding: Ansvar: NHH kontaktperson
- Sende ut påminning til påmeldte studentar: Ansvar: NHH kontaktperson
- Legge ut i Saman kalender med link til NHH påmelding: Ansvar: Saman
- Dersom stor pågang til kurs blir det førstemann til mølla prinsipp og eventuelle ventelister blir handtert av NHH kontaktperson.

Praktisk i forkant av kurs:

- Booke rom etter datoavklaring: Ansvar: NHH kontaktperson/NHH rombookar
- Organisere IT tilgang (om påkravd) til kurshaldar: Ansvar: NHH kontaktperson
- I forkant av kurs sende påmeldingsliste med e-postadresser til Samans kontaktperson, samt oppmøteinfo: Ansvar: NHH kontaktperson
- Ta imot og kople på it system: Ansvar: NHH kontaktperson

Etter kurs:

- Sende ut vurderingsskjema: Ansvar: Saman
- Samle inn og sende vurderingsrapport til NHH sin kontaktperson: Ansvar: Saman

Praktisk haust 18**Kurs:**

Tid: 10.15-12.00 eller 13.15- 15.00

- Studiemestring: 2 timar. 8 – 50 påmeldte. 27-29 aug. (foredrag)
- Stressmestring: 2 timar. Maks 15 påmeldte. 24- 26 sept. (workshop)
- Eksamensangst: 2 timar. Maks 15 påmeldte. 22- 24 okt. (workshop)
- Jobbklar: 2 timar. Maks 15 påmeldte. 22- 24 okt. (workshop)

Rådgiving Saman:

- Rettleiing: tre dagar a 4 timar (varierende)
- Karriererettleiing: Tre dagar a 5 timar (torsdagar)

Sept./okt./nov.

I service senteret.

OPPDATERING FRA "CODE OF CONDUCT" GRUPPEN.

Saksbehandler Brigte Vaage
Arkivreferanse 18/01235-1

Utvalg
Læringsmiljøutvalget

Møtedato
31.05.2018

Utvalgsnr
22/18

Forslag til vedtak:

Vedtaket utformes i møtet

Bakgrunn:

Det ble i LMU møte 25.04.18 vedtatt å opprette en arbeidsgruppe for å lage et «code of conduct» dokument for studenter på NHH.

LMU ber om oppdatering fra arbeidsgruppen.

EVENTUELT LMU

Saksbehandler Brigte Vaage
Arkivreferanse 18/00875-2

Utvalg
Læringsmiljøutvalget

Møtedato
31.05.2018

Utvalgsnr

Forslag til vedtak:

Eventuelt vedtak utarbeides i møtet.

Bakgrunn:

Saker under eventuelt meldes inn i forbindelse med godkjenning av sakslisten til møtet.

STUDIESTART

Saksbehandler Brigte Vaage
Arkivreferanse 18/00144-4

Utvalg
Læringsmiljøutvalget

Møtedato
31.05.2018

Utvalgsnr

Forslag til vedtak:

LMU tar orienteringen til etterretning

Bakgrunn:

LMU leder orienterer om utvikling i nye tiltak i studiestarten.

RETNINGSLINJER FOR LMU

Saksbehandler Brigte Vaage
Arkivreferanse 18/00145-2

Utvalg
Læringsmiljøutvalget

Møtedato
31.05.2018

Utvalgsnr

Forslag til vedtak:

LMU tar orienteringen til etterretning

Bakgrunn:

LMU sekretær informerer om at retningslinjene nå er godkjent av prorektor og er publisert på LMU sidene på nhh.no.

Retningslinjene er lagt med som vedlegg.

Retningslinjer for LMU på NHH

1. Formål

Styret ved NHH har det overordnede ansvaret for å sikre studentene et godt og fullt forsvarlig læringsmiljø i tråd med universitets- og høyskolelovens § 4-3, punkt 1 og 2. Læringsmiljøutvalget (LMU) rapporterer direkte til styret, og kan gi råd til styret og ledelsen i saker som vedrører læringsmiljøet ved NHH.

Begrepet læringsmiljø definerer Læringsmiljøutvalgets arbeidsområde:

Begrepet «Læringsmiljø» forstås som de fysiske, psykososiale, organisatoriske, digitale og pedagogiske kontekster der studentenes læring skjer, og som påvirker studenters læringsutbytte.

Læringsmiljøutvalget skal se til at den enkeltes studiesituasjon blir tilrettelagt på best mulig måte. LMU skal holdes orientert om og selv kunne ta initiativ til innsamling av relevante data som angår studentenes sikkerhet, samt de samlede fysiske, psykiske, sosiale og velferdsmessige forhold som ligger innenfor institusjonens kontrollsfære, for på denne måten å se til at den enkeltes studiesituasjon blir tilrettelagt på best mulig måte. Det skal legges vekt på at LMU blir informert tidlig i pågående prosesser. De enkelte deler av virksomheten; enkeltstudenter, ansatte og Studentsamskipnaden Sammen, kan be om å få tatt slike saker opp i LMU.

Ut fra denne forståelsen av begrepet skal Læringsmiljøutvalget ved NHH ha et helhetlig og overordnet bilde på NHH sitt arbeid med læringsmiljø. På bakgrunn av dette gir LMU rapport til styret og gir innspill til NHHs årsrapport.

2. Roller og funksjoner

Læringsmiljøutvalget ved NHH skal ivareta roller, funksjoner og oppgaver presisert i Universitets og høyskolelovens § 4-3, punkt 3. For LMU ved NHH betyr dette:

1. Læringsmiljøutvalget skal være forankret i NHH sitt systematiske kvalitetsarbeid.
2. Læringsmiljøutvalget skal sikres god informasjon om læringsmiljøet. Dette skjer for eksempel gjennom
  - a. Innsikt via det systematiske kvalitetsarbeidet og tilbakemeldinger fra enhetene
  - b. Data fra læringsmiljøundersøkelsen og andre studentundersøkelser
  - c. Dialogmøter med programledere og administrasjonen ved behov.
  - d. Innspill fra studentorganer.
  - e. Egne saker tatt opp i møter i utvalget.
3. Læringsmiljøutvalget rapporterer til styret i en egen årlig rapport. Dette er en overordnet rapport om NHH sitt helhetlige arbeid med læringsmiljø, og bygger blant annet på innsikt utvalget har fått gjennom arbeidet beskrevet i punkt 2.
4. Læringsmiljøutvalget kan gi uttalelser vedrørende klager på læringsmiljøet. Dette skal skje gjennom innsyn i studentenes kursevalueringer, eller via tilbakemeldingen fra programledere og

Studieadministrativ avdeling. LMU skal kunne se på klager på overordnet nivå, og avvik som ikke lukkes eller gjentakende klagesaker.

5. Læringsmiljøutvalget skal være en *pådriver* og *premissleverandør* som aktivt deltar i planleggingen av NHH sitt arbeid med utvikling av et inkluderende, mangfoldig og universelt utformet læringsmiljø.

6. LMU skal nøye følge utviklingen i spørsmål som har med studentenes helse, sikkerhet og velferd å gjøre. Dette skal gjøres i forståelse med Sammen, Studentsamskipnaden. LMU skal gjøres kjent med pålegg og enkeltvedtak som Arbeidstilsynet treffer vedrørende studentenes læringsmiljø.

7. For å sikre et fullt forsvarlig læringsmiljø ved NHH, skal LMU ha en løpende dialog med Utdanningsutvalget, og eventuelle spørsmål om overlappende ansvar for enkeltsaker avgjøres av de to utvalgene i fellesskap.

8. Prorektor for utdanning er ansvarlig for å kommunisere beslutninger til relevante målgrupper, inkludert til LMUs medlemmer.

9. LMU skal sikre bred og god informasjonsflyt, for å fremme åpenhet og gi ansatte og studenter et best mulig grunnlag for å forstå de råd som er gitt og vedtak som fattes.

3. Sammensetting

LMU ved NHH består av åtte faste medlemmer, hvorav fire representanter fra studentene og fire fra ansatte. Leder blir valgt hvert år vekselvis blant ansattes og studentenes representanter. Ansattes representanter og leder blir oppnevnt av prorektor for utdanning. Studentrepresentanter velges av sentralt studentdemokrat. Alle studentene oppnevnes for et år av gangen.

LMU har to faste observatører, en observatør fra studentsamskipnaden «Sammen» og studentombudet på NHH, med møte- og forslagsrett. LMU kan invitere andre personer og aktører som bidrar til at LMU ivaretar nødvendige funksjoner ut fra sak, formål, roller og oppgaver.

4. Sekretariatsfunksjon

Prorektor for utdanning skal sørge for at sekretariatsoppgavene for LMU ivaretas på en effektiv og hensiktsmessig måte. Funksjonen organiseres inn i Seksjon for utdanningskvalitet.

5. Arbeidsmåte

Alle møter i LMU skal legges innenfor studentenes studieår.

Leder kaller inn til møtene og innkalling med sakliste skal være skriftlig.

LMU er beslutningsdyktig når minst seks medlemmer er på møtet. Ved stemmelikhet får lederen dobbel stemme, og det er ikke tillatt å stemme blankt. Der medlemmer i utvalget anses som inhabile og ved konfidensialitet, gjelder vanlige regler.

6. Endring av retningslinjer

Endringer i LMUs retningslinjer vedtas av rektor.